να πουλὶ μιὰ τριάρα· μὲ τὰ δυὸ ἀγόρια κι ἕνα πουλὶ, δεύτερη τριάρα· μὲ τὶς δυὸ κοπέλλες κι ἄλλο πουλὶ καινούρια τριάρα, καὶ τέλος ἐγὼ μὲ τὰ δυὸ στερνά, πάλε τριάρα κάμαμε. Ἔτσι βγῆκαν μερίδες ὅμοιες καὶ κανένας δὲ στερέφτηκε. Ἀπόψε πάλε ἔφεραν τὴν κόττα, κ' ἐγὼ πῆρα τὸ κεφάλι καὶ τὸδωσα ἐσένα ποὺ εἶσαι τὸ κεφάλι τοῦ σπητιοῦ, ἡ κοιλιὰ ταίριαζε τῆς νοικοκυρᾶς, γιαὶ ἀπὸ δαύτηνε τραβᾶν τὰ βλαστάρια τῆς γεννιᾶς, τὰ μεριὰ εἶνε ὅ τι πρέπει σὲ παλληκάρια ποὺ εἶνε σὰν στύλοι τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὶ καλλίτερο παρὰ φτεροῦγες γιὰ τὰ κορίτσια ποὺ ἀναστενάζουν πότε νἄρθει ἡ ὥρα νὰ τὸ βάλουν στὸ φτερὸ καὶ νὰ σᾶς ποῦν Ἔχε γειά; Ἐγὼ μὲ καράβι ἦρθα καὶ μὲ καράβι φεύγω, καὶ τῆς κόττας τὸ κορμὶ σωστὸ καράβι εἶναι.

Ὅλοι τὸν ἄκουαν μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Τὰ κορίτσια κοκκίνισαν ὅσο τοῦθελε ἡ συνήθεια, ὁ κύρης ἔγνευε στὴ μάννα μ' ἕνα χαμόγελο εἰρωνικὸ καὶ οἱ λεβέντες καμαρωμένοι τέντοναι τὰ στήθια τους χεριὲς ἀπὸ δῶ χεριὲς ἀπὸ κεῖ, καὶ ποιὸς πρῶτος να καλοτυχίσει τὴ νύφη ποῦθελε λάχει τέτοιο γαμπρό. Μα ὁ μουσαφίρης χαμπάρι δὲν ἔπαιρνε, ἐπειδὴ ἡ καρδιά του εἶταν δωσμένη σὲ μια Σουλαμίτισσα ἀπ' ἀφτὲς ποὺ ἄρεσαν στὸν καιρό του καὶ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντα.

Ἔτσι ἔπειτα ἀπὸ λίγο εἶπε·

— Τώρας ἔχεις τα τρία βεβαιωτικὰ ποὺ πρόσμενες ἀπὸ μένα· δός μου λοιπὸν τὸ βιὸ π' ἄφισε στὰ χέρια σου ὁ πατέρας μου. Κ' ἐκεῖνος τοῦ τὸδωκε στὴ στιγμὴ, καὶ ὅτι χάραξε εἶπαν Γειά.

Λόντρα, Ἀπρίλης τοῦ 1904

62, Cotleigh Road, N.W.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ

Ἀπάνου στὰ λόγια ποὺ ἡ καλωσύνη του τὸν ἔκαμε καὶ ἔγραψε γιὰ μένα ὁ «Νουμᾶς» τὸ Φλεβάρη ἔχω νὰ παρατηρήσω ποὺ λαθέφτηκε λέοντας πὼς εἶμαι Ῥαββῖνος. Τὸν καιρὸ ὅπου τέλειωσα τὸ Γυμνάσιο, εἶναι βέβαια κάμποσα χρόνια τώρα, ὁ Νομάρχης ἔγραψε τοῦ Κουμουντούρου ζητῶντας νὰ μὲ στείλει ἡ Κυβέρνηση στὴ Γερμανία γιὰ νὰ σπουδάσω θεολογία Ὀβρέϊκη καὶ ἔτσι γίνω μιὰ μέρα Ῥαββῖνος στοὺς Κορφούς. Ἐγὼ δὲ δέχτηκα γιατὶ ἔβλεπα ποὺ δὲν εἶταν δουλειὰ δική μου. Σπούδασα ὅμως Ὀβρέϊκα καὶ Θεολογία ἀκόμα, μὰ πάντοτες σὰν ἱστορικὸς καὶ φιλόλογος, πολὺ ἐλεύτερα καὶ ἀνεξάρτητα.

Γνωρίζω ῥαββίνους σὲ πολλὲς χῶρες, κανεὶς ὅμως δὲ θὰ πεῖ πὼς εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς δικούς τους. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φίλους μου βγάζουν περιοδικά, καὶ ἐγὼ τοὺς στέρνω ἄρθρα τῆς λογῆς τοῦ προλόγου ποὺ διαβάσατε ἐδῶ πέρα. Ἕνα μηνιάτικο φύλλο ποὺ βγαίνει στὴ Λιβόρνο τύπωσε τώρα στερνὰ εἰκοσιμιὰ σελίδες δικές μου γαλλικὰ γραμμένες ἀπάνου σ' ἕνα παλιὸ χειρόγραφο ὀβρέϊκο ποὺ βρέθηκε στὸ Κάϊρο. καὶ πιστεύω νὰ ἀπόδειξα ὁλοφάνερα πὼς εἶναι ἀπόσπασμα (260 στίχοι περίπου) ἀπὸ ἕνα βιβλίο ποὺ τοῦ πρέπει μιὰ θέση στὴν Ἴδια σειρὰ μὲ τὴ Σοφία τοῦ Σολομώντα, μὲ τὸν Ἐκκλησιαστικὸ καὶ καὶ μὲ ἄλλα. Λέω μὲ ἄλλα λόγια πὼς εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ λεγάμενα ἀπόκρυφα καὶ τὄγραψε κάποιος ὄχι πολὺν καιρὸν ἔπειτα ἀπὸ τὸν Τίτο, τὸν κατατχητὴ τῆς Γερουσαλήμ.

Νὰ διοριστῶ στὸ Ἑλληνικὸ πανεπιστήμιο δὲν ἔχω πιὰ καμιὰν ἐλπίδα, μάλιστα τώρα ποὺ θέλοντας πάλι νὰ εἶμαι ἀνεξάρτητος τὄριξα στὴ δημοτικὴ κ' ἔτσι ἔχασα, φοβᾶμαι, τὴ φιλία μερικῶνε ποὺ μέσα στὸ Φλογερὸ Καμίν, συμπαθοῦσαν μιὰ φορὰ γιὰ μένα. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πού, ἂν τ' ἀποφάσιζαν νὰ μὲ διορίσουν, θἄμπαινα ἐκεῖ μέσα γιὰ νὰ κάνω δουλιὰ γερὴ καὶ πλέρια, καὶ οἱ φοιτητάδες δὲ θὰ μάθαιναν μονάχα ὀβρέϊκα ὅπως πρέπει μὰ θἄψαχναν ἀκόμα μαζί μου τὶς ἀρχαιότητες τῆς Κύπρος, τῆς Κρήτης καὶ ἄλλων τόπων γιὰ νὰ βροῦμε πὼς τὰ γράμματα καὶ ὁ πολιτισμὸς πέρασαν ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τὴν Αἴγυφτο στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς εἶναι κάμπος σπουδῆς ποὺ ταίριαζε νὰ δοθεῖ σ' ἐμένα, γιατὶ ἀπὸ τὰ μικρᾶτα μου εἶμαι βουτηγμένος μέσα στὴν κλασικὴ φιλολογία καὶ στὶς σημιτικὲς γλῶσσες. Ἂν ἤμουν ἐγὼ στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν Κρήτη, ποιὸς ξέρει ἂν ὁ Evans θὰ παιδεύουταν ἀκόμα γιὰ νὰ ξεδιαλύσει αὐτὰ τὰ ἀλλοιώτικα γραψίματα ποὔβρηκε στὴν Κνωσσό;

Λ. Β.

ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ

1

Μὴ προσμένης πλέον τραγούδια
Γιὰ τὰ μαῦρα σου μαλλιά,
Ἀπ' τὴ φλόγα μου τὴν πρώτη
Δὲ μ' ἀπόμεινε σταλιά!

Κάποια μάγια μοῦχουν πάρει
Τὸν καημὸ καὶ τὴν πνοή,
Εἶμαι ἀπ' ὅλα τώρα ξένος
Κι' εἶμαι χώρια ἀπ' τὴ ζωή.

Καὶ θωρῶ μὲ δίχως πόνο
Καὶ θωρῶ χωρὶς μιλιὰ
Τὰ δενδρόφυλλα νὰ πέφτουν
Καὶ νὰ φεύγουν τὰ πουλιά...

2

Γλυκειὰ ξενητεμένη μου
Σὰν ἔρθῃς πίσω πάλι
Νὰ μὴ φορῆς τ' ἀπάρθενα
Λουλούδια στὸ κεφάλι.

Νἄρθῃς κρατῶντας λήκυθο,
Καὶ νἄχῃς θλίψη τόση
Ποῦ ὅλα τὰ δάκρυα ἡ δύστυχη
Καρδιά μου νὰ σοῦ δώσῃ...

Γλυκειὰ ξενητεμένη μου,
Σὰν ἔρθῃς πίσω πάλι,
Νὰ φέρῃς τῆς παρηγοριᾶς
Γιὰ μὲ τὸ προσκεφάλι!...

3

Τὰ δένδρα κάτου στὸ περβόλι
Σὲ ἀναθυμοῦνται καὶ ριγοῦν....
Καὶ τ' ἄσπρα νούφαρα τῆς λίμνης
Καὶ οἱ κρῖνοι οἱ κάτασπροι ὅταν βγοῦν,
Πάντοτε μάταια θὰ προσμένουν
Τὰ δυὸ χεράκια—ὤ, τί καημός!
Τῆς καμαρούλας σου νὰ γίνουν
Ὁ μυρωμένος στολισμός.
Καὶ μοναχὰ τὰ χελιδόνια
Ποῦ θὰ ξανάρθουνε ταχιὰ
Κάποιο παράπονο θ' ἁρμόσουν
Γιὰ τὴ χαμένη σου ὠμορφιά.

ΘΡΑΣ. ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ "ΕΚΘΕΤΟ"
Κ' ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΤΟΥ

Σπάνιο νὰ διαβάσῃς τρεῖς κρῖσες, καὶ νἀκούσῃς καὶ μιά, ἴσως τὴν καλλίτερη, μέσα σὲ λίγες μέρες, γιὰ ἔργο ρωμαϊκο, γιὰ δρᾶμα ἀνθρώπου ποὺ ὡς τὴν ὥρα δὲν ἀκούστηκε καὶ πολύ, τοῦ κ. Ζ. Φυτίλη, ἀπὸ τὴν *Πόλη* (πολὺ σπουδαῖο αὐτό, κι ἂς προσέχουν οἱ Πολῖτες), «νομικοῦ καλλιεργοῦντος τὰ γράμματα», καθὼς εἶπε ἡ πολιτικὴ ἐφημερίδα «Πρόοδος», ποῦ δίχως ἄλλο πρέπει νὰ πρεσβεύῃ πὼς δράματα, γράμματα, τὸ ἴδιο εἶναι.

Μοῦ ἦρθαν οἱ κρῖσες κοῦτες ἀπανωτὰ σὰ μακρινὲς κανονιές, εἰρηνικὲς ὅμως καὶ παννηγυρικές, κατὰ καλή μας τύχη. Κ' ἔγραψα ἀμέσως ἑνὸς φίλου μου νὰ μοῦ στείλῃ κ' ἐμένα ἕνα «Ἔκθετο». Ἦρθε τὸ κόκκινο τὸ βιβλιαράκι, κι ἀμέσως βρέθηκα σύμφωνος μὲ τὸν πρῶτο κριτή του, τὸν κ. Κλ. Ραγκαβῆ, («Πρόοδος», ἀρθ. 22), ἐπειδὴ τὸ διάβασα κ' ἐγὼ *μονορρούφι*, δηλαδὴ *ἀμυστί*, ὅπως λέγουν οἱ «εὖ ἡγμένοι» τοῦ κ. Ραγκαβῆ, ποῦ ὁ καθένας τους τώρα πρέπει νὰ βγαίνῃ καὶ μ' ἀμάξι, εἰδεμὴ πὼς νὰ σηκώνῃ «κοτζάμ» Λεξικὸ μαζί του!

Ἀφίνοντας ὅμως τὰ χωρατά, ἡ κρίση τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ τὸν τιμᾶ πολύ. Ὁ ἄνθρωπος τὄννοιωσε τὸ ἔργο, ἀναγνώρισε τὸ «τάλαντο» τοῦ κ. Φυτίλη, καὶ τὸ λέει *παστρικά*, καὶ μάλιστα μ' ἐνθουσιασμό. Μιὰ παρατήρηση μονάχα κάμνει, πὼς ἴσως ἔπρεπε νὰ παρα-

---

Ὁ Κωσταντῖνος. Ἀλήθεια, θέλετε νὰ φύγετε;

Ὁ Συνταγματάρχης. Καὶ δὲν θὰ ξαναπατήσω πλειά.

Ὁ Κωσταντῖνος (τρέχοντας κοντά του). Καλὲ θεῖε, τεῖνε αὐτά; ὑποσχεθήκατε στὴν Ἑλένη νὰ μείνετε τὸ μεσημέρι ἐδώ. (θέλει νὰν τοῦ πάρει τὸ καπέλο).

Ὁ Συνταγματάρχης. Ἐγὼ δὲν ἔχω καμμιὰ θέση πλέον ἐδώ.

Ὁ Κωσταντῖνος Σταθεῖτε, σᾶς παρακαλῶ. Πεῖτέ το ὁ ἴδιος στὴν Ἑλένη (ἔρχεται στὴν πόρτα) Ἑλένη! Ἄ! πὲς τῆς κυρίας σου νὰ ἔρθει. (ξαναγυρίζει μέσα). Αὐτῆς τὸ ὑποσχεθήκατε.

Ὁ Συνταγματάρχης Λεκαπηνοί εἴμαστε κ' οἱ δυό, παιδί μου. Δὲν ὑποχωρεῖ ὁ ἕνας ἂν δὲν ὑποχωρήσει κι ὁ ἄλλος...

Ἡ Ἑλένη (μπαίνοντας). Καλέ, θὰ φύγετε; (πέρνοντας τὸ καπέλο του) Δὲν πιστεύω νὰν τὸ κάνετε σοβαρά.

Ὁ Κωσταντῖνος (μὲ κάποιο χαμόγελο). Ὁ θεῖος θυμώνει εὔκολα, ξέρεις. Συζητᾶς μιὰ ὑπόθεση, ἔχεις ἄλλη γνώμη, δὲν μπορεῖς νὰν τὴν πεῖς. Ἀλοίμονό σου κι ἂν τύχουν καὶ σπουδαιότερες ἐνέργειες στὴ μέση... (γυρίζοντας στὸ συντσγματάρχη). Μὰ μήπως μοῦ ἀφήσατε καιρὸ καὶ γιὰ νὰ ὑποχωρήσω;

Ὁ Συνταγματάρχης. Καλά, καλά, τὶ θὰ γίνει τώρα.. (Στὴν Ἑλένη) Ἄσε με νὰ πηγαίνω καλιά μου.

Ἡ Ἑλένη. Ἄ, μπά, ἔχω καὶ σουπρὶζ τὸ μεσημέρι. Θὰ ἔρθει κι ὁ Ἀριστείδης. (ἀστεῖα λίγο) Ἔχουμε ἕνα φαΐ ποῦ σᾶς ἀρέσει ὑπερβολικά.

Ὁ Συνταγματάρχης. Καλήτερα νὰ πλέχεις μὲ δικηγόρους παρὰ μὲ τὴς γυναῖκες τους. Ποῦναι ὁ Μίμης;

Ἡ Ἑλένη. Τὸν ἔβγαλε ἡ δασκάλισά του περίπατο λίγο, στὸν ἥλιο. (τοποθετῶντας τὸ καπέλο του) Τώρα μάλιστα. Καθεῖστε καὶ θὰ σᾶς κακογλωσσίσω λίγο (κάθεται). Ἂν τὸ βρεῖτε, θεῖε, γιὰ τὶ θὰ σᾶς πῶ;

Ὁ Συνταγματάρχης (μὲ γέλιο). Γιὰ τὴν γκουβερνάντα σου πάλι; Σὰν δὲν τὴ ζολεύεις κιόλας...(κάθεται).

Ἡ Ἑλένη. Ἀφεῖστε την αὐτήν. Θὰ σᾶς πῶ γιὰ τὴ Μάρθα. (Κάθετε κι ὁ Κωσταντῖνος). Χτὲς τἀπόγιομα εἴμανε ἐκεῖ ἐπίσκεψη, κ' ἡ Μάρθα, ποὺ λέτε, εἶταν ὄξω φρενῶ. Γι' αὐτὸ προτήτερα σᾶς ἐρώτησα, ποὺ εἴπατε γιὰ τὸν κ. Φατασμένου, μὴν ἐννοούσατε ἡ Μάρθα. Εἶταν, θεῖε μου, ταραγμένη...

Ὁ Συνταγματάρχης. Γιατὶ πάλι;

Ἡ Ἑλένη. Εἶναι, μοῦπε ἡ Κάκια, δυὸ τρεῖς μέρες. Ἀπὸ τότες φαίνεται ποὺ εἶδε τὴ συμπλοκὴ τῶν φοιτητῶν μὲ τὴν ἀστυνομία. Ἤθελε ἡ κυρία νὰ κάμει χάζι καὶ κάθονταν στὸ παράθυρο καὶ κοίταζε ποὺ ἄρχισαν οἱ ντουφεκιὲς στὸ σωρό. Εἶδε, λέει, τὸ κακόμοιρο ἐκεῖνο τὸ παιδὶ ποὺ σκοτώθηκε στὸ τραμβάϊ μὲ τὰ μάτια της. Κι ὅλο τὰ λέει...

Ὁ Συνταγματάρχης. Τὰ ἴδια πάλε. Τἄπε καὶ σὲ μένα δέκα φορές.

Ἡ Ἑλένη. Χτὲς λοιπὸ τὴ βρῆκα μονάχη μὲ τὴ Κάκια. Ἡ κ. Μηλιώτη εἶταν στῆς ἀδερφῆς της στῆς κ. Κράκαρα· αὐτὴ πάντα ἀπαρηγόρητη εἶναι. Μὰ μήπως εἴξερε τί ἔλεγε ἡ Μάρθα; Ἀκοῦτε λοιπὸν κουβέντες: ἐν ντὲ τροά, σὲν σὰν κατόρζ! ἐν ντὲ τροά, σὲν σὰν κατόρζ!...» Καὶ δόστου γέλια μονάχη της. Φανταστεῖτε ποὺ ἡ Κάκια μοῦ λέει μ' ἀφέλεια. Μὴν ἀπορεῖτε, κυρία Ἑλένη, μᾶς ἐπισκέφτηκε ἀπὸ προχτὲς πάλι μιὰ καλογρήτσα καὶ μοῦκανε μὲ τὰ δάκτυλά της νόημα πὼς τὸ μυαλὸ δηλαδὴ δὲν εἶναι στὴ θέση του. Ὕστερα μάρχίζει μιὰν ἀνακάλυψη ποὺ ἔκαμε μέσα στὸ νερό. Νέο συστατικό, λέει, ποὺ φανερώνει τὴν ἡλικία τῆς γῆς· καὶ πὼς τὸ νερὸ πρὸ πέντε χιλιάδων χρόνων δὲν εἶταν ἔτσι, γιατὶ ἡ γῆ εἶταν νεώτερη στὰ χρόνια. Τέλος πάντων, ὤς τὴν ὥρα ποὺ ἦρθε ὁ Ἀριστείδης ὅλο τέτια μοῦλεγε.

Ὁ Κωνσταντῖνος. Μπρὸς στὸν Ἀριστείδη ἔλεγε τίποτες;

Ἡ Ἑλένη. Καὶ σέκείνονε ἔλεγε κάτι ἀνοστιές: «Μπρούμ, μπρούμ τὸ σπαθί σου!»

Ὁ Κωνσταντῖνος. Ἀλήθεια, δὲν εἶναι κατάσταση πιὰ αὐτή. Πρέπει νὰ πειστεῖ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, πὼς δὲν τοῦ ταιριάζει τρελλὴ γυναῖκα..

Ὁ Συνταγματάρχης. Ὄχι δά· σὰν δὲν τὴν ἔκαμεν καὶ γιὰ κλείσιμο...

(Ἀκολουθεῖ)